մը։ Բայց եթէ ձեզի բան մը կը պակսի, եւ աշխարհիս ո՞ր ժողովուրդին բան մը չի պակսիր, ահա ունիք շատ մը քաջալերական առիթներ եւ ազնուական պարտականութեան կատարում մը։ Պարտական էք անարատ պահելու այն անունը՝ զոր ձեր հայրերը ձեզի աւանդեցին. հաւատարիմ մնալ քրիստոնէական կրօնքին, որ ձեր Ազգին առաջին հաւաստիքն է։ Վերջապէս այն Հայը որ կ՝ուրանայ իր քրիստոնէական կրօնքը, չ՝ուրանա՞ր արդեօք նաեւ իր նախնիքներուն աւանդութիւնները։ Ուրեմն ձեր պարտականութիւններուն պահպանումը այն է՝ ինչ որ բարեկիրթ անձ մը որեւէ ժամանակ, որեւէ տեղ, պարտական է յարգել, այսինքն ունենալ ազրեալակերպի հաստատամտութիւն, աշխատասէր միտք, սէր իր եղբայրներուն հանդէպ եւ անկեղծ հաւատարմութիւն։

Ասոնք ըսելով ձեզի, չեմ յաւակնիր նոր բան ըսած ըլլալ, այլ կրկնութիւն մը այն ամէն բաներուն՝ զոր դուք ամէն օր կը լսէք ձեր դաստիարակներէն։

ՃԱՌ

ՇԱՐԼ ԺԻՐՈՅԻ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԷՆ

7 Օգոստոս, 1869

Պարոններ,

Երբ Ուսումնարանէն ներս մտայ, զանազան զգացումներ պարուրեցին զիս. կը փութամ հաղորդելու։ Ամէնէն առաջ, չունիմ երախտագիտական բառ մը այն պատուին համար՝ որ տրուեցաւ ինձ այսօր, նախագահելու այս հանդէսին։

Հպարտ եմ, հայրենիքիս այն ազնիւ ասպնջականութեան որ ցոյց տուաւ այս զարգացած եւ բարեպաշտ կրօնաւորներուն, նուիրուած սրբազան առաքելութեան մը, համախմբելու հայազգի մանուկներ՝ որոնք հեռու իրենց ծննդավայրէն, կը թափառին իրենց նման օտար հողերուն վրայ, դաստիարակելու համար զանոնք իրենց Հայրերուն հաւատքով, հեռեւելով իրենց ցեղային միտքին եւ ազգային սովորութիւններուն։ Հուսկ, խորին յարգանք մը իրենց դաստիարակներուն, որոնց կատարած բարիքը անթիւ է վարժարանին մէջ, որուն խիստ բարեկարգութիւնը կը զուգընթանայ Բենեդիկեան Մեծ Կարգին, այնքան արդարապէս յարգուած Ֆրանսայի մէջ եւ այնքան յատուկ պատիւ կը վայելէ այդ իմաստուն Ընկերութեան մէջ, որուն պատկանելու ես ալ պատիւն ունիմ։

Հայ վարժարանի նպատակն է պահել աւանդութիւնները, գրականութիւնը, նկարագիրը, ոգին ժողովուրդի մը՝ որ հնութեան ամէնէն զօրեղներէն մէկն եղած է. կորսնցնելով հանդերձ իր անկախութիւնը եւ կայսրութիւնը, հաւասարապէս պահած է պատմութեան մէջ իր մեծ դիմագիծին կնիքը։ Ի՞նչպէս կրցած է այս Հիմնարկութիւնը, որ իր ծննդեամբ եւ իր նպատակին մէջ ասիական է, տեղ գրաւել այն վարժարաններուն մէջ, որոնց ներկայութիւնը պատիւ է Ֆրանսայի մայրաքաղաքին։

Աւելորդ չեմ նկատեր հոս յիշատակել։

Հարուստ եւ փառաւոր արեւելեան երկրի մը դաւակներ, ուր կրօնական աւանդութիւնը մարդկութեան օրրանը զետեղեց։ Դուք միշտ համակրելի եղած էք քաղաքակիրթ Եւրոպային, որուն պատմութիւնը խորապէս խառնուած է ձերինին՝ ոչ միայն կրօնական հասարակաց հաւատալիքներու նմանութեամբ, այլ նաեւ Հայաստանի մէջ եղած յեղափոխութիւններու հետեւանքով Աղեքսանդրի տիրապետութենէն ի վեր։ Ձեր նախնական քաղաքակրթութեան վրայ, յոյն հոգին դրոշմած է եւրոպական ազդեցութիւն մը, որ չէզոքացուց արեւելեան հին կայսրութիւններուն ազդեցութիւնը, ինչպէս հռոմէական կայսրութիւնը իր կարգին, բարեխառնեց իր տիրապետող զօրութեամբ։ Խաչակիրները աւելի ուշ, սերտօրէն կապուած եւրոպական շահերուն, եւ Ֆրանսացի ընտանիքներ, հերոսաբար խրախուսեցին ձեր վերջին ճիգերը՝ վրէժը լուծելու համար ձեր վաղեմի ինքնավարութեան, երբ կորսուած էր խալիֆաներու ընդարձակ իշխանութիւններուն մէջ, լուծուած, վերջապէս, Օսմանեան տիրապետութեան տակ։ Բայց ձեր պատմութեան հերոսային ելեւէջները ընկճեցին այդ բոլոր դժբախտութիւնները. ձեր լեզուն աշխարհի ամէնէն հիներէն մէկը, պահեց իր յուշարձանները, ու ձեր գրականութեան հարստութիւնը, այսօր տեղ ունի հայ միտքի մարդկային հանճարի գլուխ գործոցներուն մէջ։ Ձեր ազգային ոգին ճկունութիւնը, եւ իր վառ իմացականութիւնը կեանքի առարկաներուն հանդէպ, շատոնց զինք դրած էին, յաբեթական ընտանիքի ամէնէն քաղաքակիրթ խումբերու յարաբերութեան մէջ։ Հռոմ եւ Վենետիկ, Խաչակրութեան աւատականութենէն յետոյ, ձեզի համբայ բացին արդիական Ֆրանսայի մը։ Այսօր երեք մեծ զօրութիւններ կը բաժնեն Սելեւկեան եւ Արշակունեան Հայաստանը. հակառակ քաղաքական այս ցրումին, մաքուր ցեղը, որուն դուք կը